

*Арделян О. В.,**кандидат педагогічних наук, доцент,**доцент кафедри англійської мови та методики її викладання
Центральноукраїнського державного педагогічного університету
імені Володимира Винниченка*

ОПИС ОНОМАСТИЧНОЇ ФРАЗЕОЛОГІЇ

Анотація. Статтю присвячено описові онімів у складі фразеологічних одиниць, які є невід'ємним компонентом смислової та структурної організації фразеологізмів. Метою дослідження є висвітлення на матеріалі англійської мови специфіки еволюції та функціонування культурно маркованих онімів у фразеологічних одиницях.

На стику двох культурно-мовних знаків, ономастики та фразеології, народилася нова категорія мовних одиниць – ономастична фразеологія, яка є відображенням національно-культурної самобутності народу – носія цієї мови. До складу екстралінгвістичного аспекту значення імені входять і особливі умови існування імені в суспільстві, і культурно-історичні асоціації, які пов'язані з ним, і специфіка зв'язку імені з об'єктом, який іменується, і ступінь знаності об'єкта та його імені. Більша частина онімів має тісний зв'язок із денотатом – названим об'єктом. Вони характеризують його зовнішні ознаки, якісні і кількісні характеристики. Інколи оніми означають групові якості названих об'єктів, але найчастіше відображають сукупність індивідуальних ознак об'єкта.

Реалії, що позначаються фразеологізмами з онімним компонентом, найтіснішим чином пов'язані з ментальністю народу, міфологією та історією країни, традиціями, характерними рисами жителів окремих областей. Оніми конденсують весь складний комплекс культури й психології цього народу, неповторний спосіб його образного мислення.

На підставі розкриття лінгвокультурних ознак ономастичного складу одиниць було розглянуто положення про те, що постійно відтворювані в мовленні словосполучення або висловлення, які ґрунтуються на стереотипах етносвідомості, є репрезентантами культури народу й характеризуються образністю та експресивністю.

Фразеологізм з компонентом-онімом – культурно-мовний знак, який являє собою єдність фрагмента культурного знання й мовної структури. Він є носієм культурної інформації, яка імпліцитно представлена в його семантиці та сконцентрована в його внутрішній формі.

Ключові слова: онім, фразеологічна одиниця, ономастична фразеологія, вторинна номінація, внутрішня форма фразеологізму.

Нині є велика кількість науково-дослідних робіт, присвячених вирішенню завдань аналізу мовних одиниць. На наш погляд, фразеологічні репрезентації досліджені недостатньо, хоча вони активно беруть участь у створенні мовної картини світу поряд із лексичними одиницями. На відміну від лексики, фразеологія відображає переважно побутово-емпіричний, історичний і культурний досвід мовного колективу, пов'язаний із його культурними традиціями.

Саме фраземи, будучи найбільш типовими знаками експресивно-образної номінації та продуктами вторинного семіозису,

характеризуються синергетичною взаємодією мовного, комунікативного, прагматичного, психічного і культурного факторів.

У тій же мірі культурно значущим є ономастичний пласт лексики. Ономастика розглядається крізь призму пізнання, щоб з'ясувати, як ономастичні одиниці інтерпретуються людиною і розуміються в мові. На цій основі виділяється особливе, ономастичне поняття, яке служить «універсальною одиницею зберігання і передачі ономастичної інформації, за допомогою якої усвідомлюється і структурується отримане знання» [7, с. 169]. Ономастичне поняття вбудовується в систему мови і лежить в основі ономастичної категорії. М.В. Жуйкова визначає ономастичну категорію як «об'єднання власних назв на основі загальної концепції (концепція імені)» [7, с. 170]. Таким чином, антропоніми, топоніми, етніміми об'єднуються загальною категоріальною ознакою «людина», «географічна назва», «людська спільнота» і формують антропонімічну, топонімічну, етнімімічну категорію відповідно.

На стику цих двох культурно-мовних знаків народилася нова категорія мовних одиниць – ономастична фразеологія, яка є відображенням національно-культурної самобутності народу – носія цієї мови. Підкреслюючи особливу значимість цього пласта лексики, В.М. Мокієнко пише: «Значення ономастичної фразеології тим важливіше, що вона зазвичай відображає не тільки національну самобутність народу, а й через колоритні імена повідомляє про своєрідні звичаї, спосіб мислення, історію, міфологію останнього» [13, с. 57].

Тут ми зупинимось на більш докладному описі знаків фразеологічної та ономастичної номінації, їхній особливій ролі в поданні національного загального уявлення.

Первісні мовні форми являють собою знаки первинної номінації. Але зазначимо, що це рідкісне явище в сучасних мовах. Номінативний інструментарій мови поповнюється в основному за рахунок похідних від знаків первинної номінації, тобто знаків вторинної номінації. До їх числа перш за все належать фразеологічні одиниці та інші знаки мови, які піддалися трансформації, пов'язаної з функціональною переорієнтацією, тобто зміною їхніх семантичних, синтаксичних або прагматичних функцій [11, с. 92–93]. Такої переорієнтації зазнали власні імена в складі фразеологізмів.

Ономастичним дослідженням присвячена велика кількість робіт, де визначається особливе положення власної назви (далі – ВН) в системі мови з огляду на її номінаційну здатність (Н.Ф. Алефіренко, О.Л. Березович, М.В. Голомидова, Д.І. Єрмолович, М.Л. Ковшова, О.В. Кунін, А.Е. Левицький, В.М. Мокієнко, Н.В. Подольская, А.А. Реформатський, М.Е. Рут, А.В. Суперанська, В.Н. Телія, J.M. Carroll, V. Moysa та ін.). У найзагальнішому вигляді під номінацією розуміється

«називання предметів за допомогою певних мовних засобів, закріплення за певним референтом того чи іншого спеціального знака. Являючи собою як процес виділення і осмислення предмета, що позначається, так і його результат, номінація виступає як продукт класифікаційно-пізнавальної діяльності людини в обраній галузі знання або суспільного досвіду, як продукт мовленнєвої, мовної діяльності» [8, с. 6]. Таким чином, якщо говорити про прототипну функцію власних назв у мові, то вони служать, перш за все, для індивідуалізуючої номінації – для «особливого, індивідуального позначення предмета безвідносно ситуації, яка описується, та без обов'язкових уточнюючих визначень» [6, с. 9].

Власні імена – це слова з багатим семантичним змістом і обмеженою сферою вживання, які конотують більшу кількість ознак, ніж загальні назви. Це твердження пояснюється тим, що чим вужча сфера використання слова, тим інтенсивнішим є його значення, окрім цього власні назви викликають різні асоціації, пов'язані з конкретним об'єктом. Якби власні назви були позбавлені значення, було б неможливим зрозуміти й витлумачити перехід власного імені в загальне. Дж.М. Керолл визнає наявність значення у власних назв [20, с. 341], а також вважає, що назва є функціонально скороченою дескрипцією. Він каже, що така дескриптивність може бути експліцитною, однак водночас онім вказує й на ідентифікуючу категорію. Саме ці дві функції вчений називає конститутивними елементами акту номінації [20, с. 350].

Оскільки власне ім'я за наявності повноти своїх характеристик являє собою перетин лінгвістичного й екстралінгвістичного планів, значення власного імені виявляється складним комплексом, в якому знання про слово переплітаються зі знаннями про об'єкт, який іменується. «До знань про слово, тобто до лінгвістичної частини значення імені, входять і особливі мотиви іменування, і специфіка існування імені в мові, і його сучасне сприйняття, і історія імені, і етимологія його основи. До складу екстралінгвістичного аспекту значення імені входять і особливі умови існування імені в суспільстві, і культурно-історичні асоціації, які пов'язані з ним, і специфіка зв'язку імені з об'єктом, який іменується, і ступінь знаності об'єкта та його імені» [18, с. 104].

Справжня сутність онімів реалізується саме в мовленні, де останні отримують свої специфічні значення – денотативне та конотативне, причому конотативне значення виступає на перший план. Н.Ф. Алефіренко зазначає, що сигніфікативний і денотативний аспекти становлять ядро значення власної назви, а для відображення повної картини необхідно звернутися до розгляду й конотативних смислів (соціально-оціночних, емотивних, культурно-історичних, регіональних, естетичних), які локалізовані на периферії значення власного імені [1, с. 210]. Власне ім'я набуває в контексті різноманітного та багатозначного смислу і таким контекстом для власних імен може виступати й фразеологічний контекст.

Фразеологічні одиниці (далі – ФО), як відомо, є не тільки засобами виразності мови, а й повноцінними знаками номінації. Як вказує А.В. Кунін, фразеологізми заповнюють лакуни в лексичній системі мови, яка не може повністю забезпечити найменування пізнаних людиною сторін дійсності [9, с. 5]. Фразеологізми є продуктами вторинної номінації, за якої мовний знак, що вже є в системі, вживається для позначення, крім вже позначених ним, інших об'єктів, явищ і властивостей. Інакше кажучи, в процесі фразеологізації використовується

«стара форма для вторинного або третинного найменування шляхом перенесення назви і семантичної інформації з денотата прототипу ФО <...> на денотат ФО» [9, с. 155]. О.В. Кунін подає таке визначення: «внутрішня форма фразеологізму – це значення його прототипу, з яким фразеологічне значення пов'язане дериваційними відношеннями». Вчений аналізує зв'язки внутрішньої форми з різними прототипами, описуючи їхні основні види: мовленнєві, мовні, позамовні та мішані. Проста внутрішня форма, за О.В. Куніним, є експліцитною; вона ґрунтується або на образному переосмисленні ситуації, яку описує вільне словосполучення, або на нереальному образі, який створюється внаслідок зв'язку фразеологічного значення із сукупністю буквальних значень компонентів. Складна внутрішня форма є експліцитною та імпліцитною одночасно. Імпліцитними елементами є асоціації з певними текстами, іншими мовними одиницями [9, с. 166–173]. Фразеологічне значення, «феномен виключно складний», створюється «загальним метафоричним або метонімічним переосмисленням компонентів, що входять у фразеологізм, або його прототип, що зазвичай призводить до образного, оціночного і експресивного характеру семантики одиниці і відображає узагальнено-цілісне значення будь-якого явища дійсності» [3, с. 5].

Одним із принципів одиниць вторинної номінації є принцип мовної економії (досягнення максимального комунікативного ефекту мінімальними мовними засобами), який проявляється в тому, що вони здатні передати в стислій формі значний обсяг інформації. Особливою інформативністю серед інших одиниць вторинної номінації відрізняються фразеологічні одиниці, які здатні кодувати великий обсяг інформації, що зазвичай транслюється розгорнутим текстом. Це проявляється, в тому числі в тому, що велика частина значення ФО імпліцитна.

Перші дослідження явища мовної компресії, семантичного стиснення належать А.А. Потебні. Він розглядав процес руху від байки до прислів'я, від прислів'я до приказки і далі до фразеологізму, вкладаючи в основу такого руху принцип «згущення думки» [14]. Цей принцип полягає в тому, що «все необхідне для пояснення виразу, який переродився у прислів'я, міститься в нас в думці і може бути легко відновлено» [14, с. 17].

«Прагнення фразеологізму до зменшення числа компонентів» В.М. Мокієнко [13, с. 107] описує через термін «імплікація». Причому «імплікування більшого контексту – це не тільки кількісна, але й якісна зміна» [там само]. Іншими словами, усичення структури фразеологізму призводить до стиснення, конденсації його семантики без втрати будь-якої частини вихідного смислового змісту.

З цієї причини фразеологічні одиниці, а також власні імена та інші номінативні одиниці, які можна зарахувати до категорії прецедентних явищ, мають властивість акумулювати в собі великі обсяги лінгвістичної і екстралінгвістичної, культурної інформації. Очевидно, що семантика ФО, що включає онім, характеризується ще більшою інформаційною ємністю і алюзійністю.

Розглянемо докладніше роль ономастичного компонента у формуванні комплексного значення ФО, особливо в частині її національно-культурного компонента.

Фразеологія нерозривно пов'язана з традиціями, звичаями, літературою, а також історією певної нації. Цей зв'язок найбільш чітко простежується в тих фразеологічних одиницях, компонентами яких є оніми. Саме вони, як уже зазначалося,

найбільшою мірою пов'язані з культурою. Багато фразеологічних зворотів цього типу пов'язані з фактами давно минулих днів. Так, англійський вираз *Hobson's choice* (відсутність будь-якого вибору) включає компонент *Hobson* – прізвище реального власника стаєнь в Оксфорді, який не давав своїм клієнтам права вибору коня. З цього прикладу видно, що саме антропонім представляє «генетичний прототип» ФО, який кодує культурно значиму інформацію і визначає її національно-культурну специфіку [5, с. 28].

Імена можуть мати семи самих різних емоцій – від пестливості, ніжності до презирства. Емоційна складова частина таких іменувань може сполучатися із соціальною. Серед особливостей функціонування власного імені помітна відмінність у способах вираження конотативних значень – велика кількість емоційно-стилістичних варіантів, що передають, насамперед, різного роду конотативний зміст особових імен. Наприклад, у «Словнику англійських особових імен» О.І. Рибакіна – близько 50 дериватів імені *Elizabeth* і більше 30 – імені *Margaret* [16].

«Власне ім'я варіюється в соціумі, через численні варіанти й дублети намагаючись якнайповніше реалізувати денотативне й конотативне наповнення семантики імені. Антропонім існує в мові, особливості його функціонування визначаються мовними законами. Власне ім'я існує в соціолекті, і чим вужче соціум, тим яскравіші особливості функціонування імені. Семантика антропоніма визначається загальнонародними культурними конотаціями. Семантика власного імені визначається закріпленістю його за конкретним членом соціуму» [15, с. 54]. Ім'я може виступати як соціальний знак, як соціальна характеристика людини – це стосується як особового імені, так і прізвища. Ім'я може бути настільки значущим, що в змозі впливати на життя його носія. В. Мойя вважає, що імена *Bautista* та *Bibiano* в сучасному іспанському суспільстві відображають, як правило, високий соціальний статус їх носіїв [21, с. 32].

Згідно з поглядами О.Л. Березович, у семантиці власного імені, крім концептуального ядра, існує прагматична зона, в якій виділяється фреймовий компонент поряд з емотивним компонентом, асоціативним фоном і конотаціями [4, с. 52]. Асоціативний фон розташований у периферійній зоні семантичного потенціалу слова і суттєво визначається екстралінгвістичними факторами. Таким чином, на конотативні властивості ВН великий вплив мають такі фактори, як культурний фон імені та асоціації, які придбало ім'я в процесі свого функціонування в конкретній лінгвокультурі.

Досліджуючи активні процеси зміни мовного статусу одиниць у лексико-фразеологічній системі, А.Е. Левицький бачить їх джерело, перш за все, в реалізації функцій-потенцій, які притаманні цим одиницям не тільки з огляду на їхні власні лінгвістичні характеристики, але і в зв'язку з особливостями цієї мови [12; 11]. Так, для англійських одиниць характерний широкий діапазон функцій-потенцій з огляду на виражений аналітизм англійської мови, що зумовлює їх часте використання з відхиленням від узуально закріпленої в мові функції [11, с. 93–94].

Розглядаючи процеси деонімізації, А.В. Суперанська зазначає, що вони супроводжуються втратою властивостей, характерних для власної назви, і придбанням ознак загальних імен: у семантичному змісті; в граматичному оформленні; у внутрішньомовних системних процесах, характерних для номінальної лексики (синонімія, полісемія, антонімія та ін.), а також у графічному оформленні ВН [17].

У семантичному плані функціонально переорієнтований онім виражає цілісне уявлення про об'єкт номінації, набуває узагальненого сенсу і експресивності і, як наслідок, перестає функціонувати як позначення конкретної людини безвідносно до її рис. Такий онім стає «образом художнього узагальнення» [10, с. 238]. Наприклад, *Наполеон* як ім'я Наполеона Бонапарта протиставляється його вживанню в контексті опису будь-якої людини з непомирними амбіціями. Функціональна переорієнтація ВН у складі фразеологічних одиниць, включаючи їх перехід у розряд апелювативів, стає можливою з огляду на системні фактори і, що особливо важливо, завдяки наявності в конкретного імені певного асоціативного потенціалу, який формується системою знань як окремого індивіда, так і всієї лінгвокультурної спільноти.

Будучи компонентом фразеологізму, ВН загалом підпорядковується тим самим закономірностям, що й загальні імена в складі фразеологізмів, але при цьому не відбувається повної десемантизації антропонімів, які хоча б частково зберігають імпліцитний зв'язок із прототипом.

Проте у процесі формування фразеологізму під час переосмислення вихідного словосполучення значення онімів все ж зазнає деяку модифікацію. Ступінь модифікації ВН залежить від ступеня її переосмислення в складі ФО. У результаті фразеологізації ВН втрачає первісне значення або, правильніше сказати, зазнає перекодування. Але етимологічно ВН у складі фразеологізму продовжує зберігати нерозривний генетичний зв'язок із початковим денотатом, тобто конкретним персонажем, реально існуючим або вигаданим. Хоча цей зв'язок часто затемнений, він здатний актуалізуватися в процесі функціонування одиниці. О.А. Юріна вважає, що, оскільки у складі ФО усі або окремі її компоненти є переосмисленими, взаємна зумовленість семантики і форми фразеологізму усвідомлюється через співвідношення значення ФО з прямим значенням слів у складі цієї ФО [19, с. 22–25].

В.М. Мокієнко виділяє три типи ФО, в яких актуалізація онімів зумовлена способом фразеологізації [13]. Проілюструємо цю типологію прикладами з нашої вибірки.

1. Фразеологізми, в основі яких лежить ВН, що пов'язане з будь-яким із широко відомих міфологічних, релігійних, літературних джерел або відображає реальні історичні факти: *Socratic irony*; *out-Herod Herod*; *garden of Eden*; *Sisyphean labour*; *Judas' kiss*; *peeping Tom* й т.і. Характерною особливістю ФО цього типу є семантична й функціональна близькість ономастичного компонента окремому імені як самостійній одиниці номінації. У таких випадках саме онім є носієм культурного знання, яке формує імпліцитний компонент фразеологічного значення. Без знання релевантної культурної інформації семантизація фразеологізму неможлива.

2. Фразеологізми, в складі яких є ВН, що піддалася узагальненню, функціональній переорієнтації ще до фразеологізації: *Jack of / on both sides*; *Jack Canuck*; *Jack in office*; *Jack pudding*; *Jack at a pinch*; *Jack out of office*, де ім'я *Jack* характеризує легковажного, простого або дуркуватого чоловіка. Таким ФО не властива функція індивідуалізації, бо онімний компонент вже став прозивним ім'ям. Примітно, що ці ФО можна застосувати до особи як чоловічої, так і жіночої статі, бо вони характеризують просто людину, тобто тут антропонім зберігає лише один з елементів категоріального значення ВН – «людина».

3. Фразеологізми, в основі яких лежить власна назва, створена жартома як каламбур: *Doctor Feelgood*; *a Paul Pry*; *Robin*

Goodfellow; to go to the land of Nod; John Barleycorn; in the reign of Queen Dick. Ономастична функція такого компонента-оніма чисто формальна, відповідно, його дериваційний зв'язок із ВН фіктивний, як і сама назва.

Якщо власна назва зберігає лише генетичний зв'язок із вихідним одиничним денотатом, але не співвідноситься з ним у складі ФО, відбувається повне метафоричне переосмислення: *Brown Betty; Black Maria; Joe Miller; Bloody Mary.* Якщо інший, не онімний компонент ФО зберігає своє пряме значення, переосмислення, функціональній переорієнтації піддається тільки власна назва: *Colonel Blimp; Colonel Chinstrap; a Mark Tapley; a Job's comforter; Job's news; the Admirable Crichton,* в результаті чого вона втрачає безпосередній зв'язок із вихідним денотатом і отримує узагальнене переносне значення.

Парадоксально, що є цілий клас фразеологізмів, що включають ВН, які позначають неживі предмети або нелюдські живі істоти, тобто в цих випадках антропонім втрачає свій початковий ономастичний зміст і переходить у невласливу йому денотативну сферу: *tin Lizzie* – легковий автомобіль; *Sam Brown* – офіцерська португеза; *dumb Dora* – величезна німецька гармата; *Teddy bear* – плюшевий ведмедик.

Зважаючи на свій переосмислений характер, ВН у складі фразеологізмів можуть вживатися не тільки для номінації особи, а й для вираження емоційної оцінки певних якостей. Оцінки можуть бути як негативними (*a proper / right Charley* – повний дурень; *dumb Dora* – жарг. дурне дівчисько), так і позитивними (*the life of Riley* – легке, забезпечене життя; *Cordelia's gift* – тихий, ніжний жіночий голос), причому характер оцінки у зворотах зазвичай тісно пов'язаний із негативними або позитивними образами, що асоціюються з ім'ям. Але зустрічаються і безоцінні звороти: *Brown Betty* – хлібний пудинг з яблуками; *G.I. Joe* – рядовий солдат; *Jack and Jill* – закохана парочка). Деякі повністю переосмислені ФО з антропонімами, переважно літературного або публіцистичного походження, можуть містити елементи як негативної, так і позитивної оцінки: *Dr. Jekyll and Mr. Hyde; appeal from Philip drunk to Philip sober.*

У результаті фразеологізми з компонентом-онімом, як правило, поєднують номінативну й конотативну (емотивно-оцінну) функції, тобто мають номінативно-конотативний тип значення. Тут спостерігається перехід від переважно номінативної функції, характерної для звичайного власного імені, до конотативної функції оніма, що став компонентом ФО, тобто зазнав певною мірою функціональної переорієнтації.

Основним способом семантичного перетворення антропонімів у процесі фразеологізації є метафора – перенесення власного імені з первинного денотата на новий на основі асоціації за подібністю. При цьому виділяються два типи метафоричного перенесення: вибіркова метафоризація й глобальна метафоризація.

Багато метафоричних зворотів із компонентом-онімом мають евфемістичний характер (*old Harry; old Nick* – диявол; *good-time Charlie* – чоловік, який веде антигромадський спосіб життя та ін.), що дає змогу висловити поняття, що позначається, завуальовано, непрямо.

Семантичне перетворення може також відбуватися шляхом метонімічного перенесення, тобто на основі асоціації за суміжністю. У таких випадках фокусом фразеологічної номінації зазвичай стає ознака, несуттєва, але характерна для первинного денотата, який асоціюється з компонентом-онімом ФО у його

власне ономастичній функції. Наприклад: ФО *Old Tom* (назва сорту міцного джину) утворена від імені виробника джина.

З вищесказаного можемо зробити висновки, що ВН у складі фразеологізмів здатні набувати вторинні значення, найчастіше за допомогою метафори або метонімії, але так чи інакше вони генетично пов'язані з первинним референтом імені, його носієм.

Крім того, існують звороти, де власна назва не піддавалася семантичному переосмисленню, але була вибрана довільно. Однак ця довільність не випадкова, а зумовлена фонетичними чинниками або фактором частотності. Наприклад, у процесі історичного розвитку найуживаніші особисті імена (*John, Tom, Jack*) набули значення «чоловік», «людина взагалі»: *John long the carrier; Tom Thumb; Jack of all trades.* Причому *Tom i Jack* нерідко виступають у цьому родовому значенні, але з негативною конотацією (*peeping Tom; Jack among the maids*), або отримують видову конкретизацію з боку другого компоненту, що вказує, наприклад, на рід заняття (*Jack Tar; Tom Tailor*).

Фонетичний фактор може припускати, що вибір імені в процесі формування ФО зумовлений: римою (*Box and Cox; Joe Bloe*); алітерацією (*desperate Dick; lazy Lawrence; lusty Lawrence; sighing Sara*); народною етимологією (*all my eye and Betty Martin!* – спотворене латинське: *Ah, mihi, beate Martini – Ah, grant me, Blessed Martin*) та ін.

Отже, ми вважаємо, що загальну структуру значення власного імені в мові та мовленні можна представити у вигляді поля з ядром, в яке входять всі елементи категоріальної семантики плюс предметно-денотативна віднесеність власного імені, його номінативне значення. До зовнішнього кола поля увійдуть мовленнєві й мовні конотативні елементи його лексичної семантики: стилістичне, соціальне, емоційно-експресивне забарвлення імені, культурно-історичні елементи енциклопедичних знань про реалії, зміст соціально-індивідуальних психічних асоціацій у свідомості мовців, тобто те, що тепер називають у лінгвокраїнознавстві фоновою семантикою власного імені як розряду безеквівалентної лексики в будь-якій мові.

Так чи інакше, фразеологізм із компонентом-онімом – це культурно-мовний знак, який являє собою єдність фрагмента культурного знання й мовної структури. Він є носієм культурної інформації, яка імпліцитно представлена в його семантиці та сконцентрована в його внутрішній формі. Внаслідок цього фразеологізм є високоінформативною одиницею номінації зі складною семантикою, яка не виводиться із значень його окремих компонентів і не розподіляється між ними.

Література:

1. Алефиренко Н.Ф. Лингвокультурология. Ценностно-смысловое пространство языка : Учеб. пособие. Москва : Флинта: Наука, 2010. 288 с.
2. Англійські ідіоми. URL: <http://easy-english.com.ua/english-idioms/>
3. Арсентьева Е.Ф. Фразеология и фразеография в сопоставительном аспекте. Казань : Казан. гос. ун-т, 2006. 172 с.
4. Березович Е.Л. Язык и традиционная культура: Этнолингвистические исследования. Москва : Индрик, 2007. 599 с.
5. Богоявленская Е.В. Национально-культурная специфика английских фразеологизмов как проявление их асимметрии. *Актуальные проблемы изучения комплексных языковых знаков* : Материалы межд. науч. конф., посвященной 100-летию А.В. Кунина, 22–23 апреля 2009 г. Москва : ИПК МГЛУ «Рема», 2009. С. 27–29.
6. Ермолович Д.И. Имена собственные на стыке языков и культур. Москва : Р, Валент, 2001. 200 с.

7. Жуйкова М.В. Генеза образної предикації в етнолінгвістичному аспекті : дис. ... д-ра філол. наук. Київ, 2009. 394 с.
8. Кубрякова Е.С. Язык и знание. На пути получения знаний о языке: Часть речи с когнитивной точки зрения. Роль языка в познании мира. Москва : Языки славянской культуры, 2004. 560 с.
9. Кунин А.В. Курс фразеологии современного английского языка : Учеб. для ин-тов и фак. иностр. яз. 3-е изд., стереотип. Дубна : Феникс+, 2005. 488 с.
10. Левицкий А.Э. Антропонимы как лингвокультурные маркеры. Лингвокультурные исследования: Язык лингвокультурологии: теория vs эмпирия. Москва : ЛЕНАНД, 2016. С. 236–239.
11. Левицкий А.Э. Идиоматизация как средство пополнения системы английской фразеологии. Лексикология и фразеология: актуальные проблемы и решения. Москва : ИПК МГЛУ «Рема», 2011. С. 92–101. (Вестн. Моск. гос. лингвист. ун-та; вып. 18 (624); сер. «Языкознание»).
12. Левицкий А.Э. Функциональная переориентация номинативных единиц современного английского языка : монография. Житомир : Ред. издат. отд. ЖГПУ, 2001. 168 с.
13. Мокиенко В.М. Противоречия фразеологии и ее динамика : дис. ... д-ра филол. наук. Ленинград : Ленингр. ун-т, 1976. 488 с.
14. Потебня А.А. Из лекций по теории словесности (Басня. Пословица. Поговорка). Москва : Красанд, 2012. 614 с.
15. Рут М.Э. Образная номинация в русской ономастике. Москва : Изд-во ЛКИ, 2008. 192 с.
16. Рыбакин А.И. Словарь английских личных имен. Москва : Астраль, АСТ. 2000. 224 с.
17. Суперанская А.В. Общая теория имени собственного. Изд. стереотип. Москва : URSS, 2019. 368 с.
18. Суперанская А.В., Сталтмане В.Э., Подольская Н.В., Султанов А.Х. Теория и методика ономастических исследований. Москва : ЛКИ, 2007. 256 с.
19. Юрина Е.А. Образный строй языка. Томск : Изд-во Томск. ун-та, 2005. 156 с.
20. Carroll J.M. Toward a functional theory of names and naming. *Linguistics*. 1983. P. 341–371.
21. Moya V. La traducción de los nombres propios. Madrid, Catedra, 2000. 223 p.

Ardelian O. The description of the onomastic phraseology

Summary. The article contributes to the study of the mechanisms of antroponyms (proper names) recomprehension as phraseological units' components.

The main purpose of the paper is to state the role and functions of the onomastic components in the phraseological units. The object of the research is culture-oriented approach to the analysis of the English idioms with proper names. The subject matter of the paper is ethnolinguistic aspect of proper names as phraseological units' components in English.

The conducted study made it possible to clarify the specific functioning of proper names as parts of phraseological units and contributes to the study of the mechanisms of rethinking of anthroponyms as a constituent of the English idioms.

The article focuses on the classification of the phraseological units with onomastic component in English. The semantic types and models of these linguistic units have been described. There have been ascertained the leading role of onomastic components in phraseological significance' formation and explored their semantic peculiarities in phraseological units. Attention is paid to multilevel ethnocultural information encoded in phraseological units, and the need to phase attraction of such information in the process of language learning.

The article findings demonstrate that the onomastic component of the phraseological unit preserves the semantic links with the corresponding proper name in the speech and language and due to that it motivates the meaning of the phraseologism. The semantic meaning of the proper name in the general phraseological meaning depends on the degree of the phraseologism idiomacy. The cognition object is referred to the prototype verbalized by the existing phraseological unit. This reference determines the formation of the derived phraseological unit. The national and international features of phraseologisms are not always conditioned by the character of the onomastic component.

Key words: ethnolinguistic aspect, onomastic phraseology, phraseological unit, antroponyms (proper names), phraseological unit formation.